

במרפקו.

Overview

There is a dispute between רש"י and תוספות as to the meaning of מרפק.

הוא שקורין קוד"א ולא כמו שפירש בקונטרס אישיל"ש¹ -

אישיל"ש is what is called קוד"א (elbow), and not as רש"י explained it to mean (underarm). תוספות proves his point –

מדתנן באהלות (פרק א' משנה ח') רמ"ח אברים באדם שלשים בפיסת היד ו' בכל אצבע –

Since we learnt in a משנה in אהלות, 'there are two hundred forty eight limbs in a person; thirty in the hand comprising of six limbs in each finger -

שנים בקנה שנים במרפק אחד בזרוע שנים² בכתף כו' משמע³ דמרפק הוא למטה מן הזרוע -

Two in the forearm, two in the מרפק, one in the upper arm, [four](two) in the shoulder'; indicating that the מרפק (elbow) is lower than the upper arm –

וכן בפרק האומר משקלי (ערכין יט, ב) ידי ורגלי עלי ממלא חבית מים ומכניס ביד עד העציל⁴ -

And also in the פרק האומר משקלי regarding one who says, 'I take upon myself to donate to the רבי יהודה, the weight of my hand or my foot' (in gold or silver), רבי יהודה says, 'one fills up a barrel of water and puts in his hand up to the עציל

וברגל עד הארכובה -

And by a foot, he puts his foot into the barrel up to the knee' -

ולעציל קרי ליה במתניתין דהתם⁵ במרפקו ותרגום של אצילי ידי מרפקי ידיה (יחזקאל יג) -

And the משנה there refers to the עציל as a מרפקו, and also (another proof that עציל and מרפק are the same) for the תרגום translation of אצילי ידיה is מרפקי ידיה -

משמע⁷ דעציל היינו קוד"א שהוא ביד כנגד ארכובה ברגל -

¹ According to רש"י it is readily understood what is meant that he carried something by his underarm; according to תוספות we will need to say that he placed it in the crook of his elbow (see קיבורת לז, א ד"ה קיבורת). See 'Thinking it over'.

² The הגהות הב"ח amends this to read בכתף וד' (instead of שנים בכתף).

³ The תנא is counting the limbs in a direction from the fingers up to the shoulders he mentions the מרפק after the lower arm and before the upper arm (all below the shoulders); indicating that the מרפק is the elbow (which connects the upper and lower arms), but not the underarm (which is above the זרוע).

⁴ Afterwards they place into the barrel (which lost some of its water) limbs of a donkey, until the barrel is full again. He must give to the רבי יהודה the weight of the limbs (which displaced the water he spilled out, by placing his hand or foot inside the full barrel) in gold or silver, as he promised.

⁵ In the משנה there, the same ר"י states that he puts in his hand up to מרפיקו instead of עציל (which is stated in the ברייתא); presumably עציל and מרפק are the same.

⁶ Tosfos assumes that אציל (in the פסוק) and עציל (in the ברייתא) are one and the same.

⁷ It would seem that this line; (משמע...ברגל) should precede the previous line (ידה...ולעציל)

All this indicates that **עציל** is the elbow, which in the hand corresponds to the knee in the foot. This proves that מרפק is the elbow.⁸

offers an additional proof:

ובפרק ב' דזבחים (דף יח, ב) לא יחגרו ביזע -

And in the second פרק of זבחים מסכת on the פסוק of **לא יחגרו ביזע**,⁹ the ברייתא explained that the כהנים –

שאינו חוגרין לא למטה ממתניהם ולא למעלה מאציליהם אלא כנגד אצילי ידיהם -

Should not gird themselves with the אבנט, not below their loins and not above אציליהם, but rather opposite (the height of) the אצילים of their hands. This concludes the citation of the גמרא. תוספות continues -

ואי אצילי היינו אישיל"ש היאך יחגרו למעלה מהם -

And if אצילי (which is the same as מרפק)¹⁰ means underarm, how is it possible for the כהנים to gird themselves above the underarm -

ועוד אם כן כנגד אציליהן היאך חוגרים אדרבה שם היא מקום זיעה -

And furthermore if indeed אציל means underarm how can they gird themselves opposite their underarms, on the contrary there is the place of sweating¹¹ -

אלא ודאי היינו קוד"א -

Rather certainly we must conclude that אציל (מרפק) means the elbow.

continues in a similar vein:

וכן יש להוכיח מכאן¹² דלא כמפרש¹³ דמקום תפילין הוי בקנה למטה ממרפק -

And we can also prove [similarly] (from here) not like the one who explained that the place of the hand תפילין is on the forearm below the elbow -

דבכל מקום¹⁴ אמרינן תפילין בזרוע -

For everywhere the expression we say is 'זרוע on the תפילין' -

ובמסכת אהלות (פרק א' משנה ח') משמע¹⁵ דזרוע הוא למעלה ממרפק -

And it is indicated in מסכת אהלות that the זרוע is above the elbow, therefore the תפילין

⁸ The knee (ארכובה) connects the lower leg with the upper leg, corresponding to the elbow which connects the lower arm to the upper arm; so therefore it is logical to assume that just like by רגלי he puts his foot up to the knee, similarly by ידי he puts his hand up to the elbow, which is called עציל in the ברייתא and מרפק in the משנה (as well as in the תרגום). We have therefore proven that מרפק (which is the same as עציל) is the elbow and not the underarm.

⁹ אביי explained the פסוק to mean that they should not gird themselves in the place where they sweat (the underarm). The meaning of יזע is like זיעה (sweat). The גמרא cites this ברייתא to corroborate the ruling of אביי.

¹⁰ See footnote 5 where תוספות proved that עציל (or אציל) is the same as מרפק.

¹¹ See footnote 9.

¹² Others amend this to read כמו כן (instead of מכאן).

¹³ See תוס' מנחות לז, א ד"ה קיבורת

¹⁴ See the תוספות (footnote # 13) for some examples.

¹⁵ See footnote # 3.

(which are placed on the זרוע) are placed on the upper arm -

ועוד דבפרק האומר משקלי (שם דף יט, ב) פריך וביד עד העציל¹⁶ -

And additionally we find that in פרק האומר משקלי, the גמרא asks, 'and by the hand it is only up to the elbow (עציל) -

והכתיב¹⁷ והיה לאות על ירך ותנא זה קיבורית -

But it is written, 'and it should be for a sign on your hand', and the ברייתא taught that this ירך refers to the קיבורית (the bicep), so why is there this difference that by ערכין it is until the elbow and by תפילין it is by the bicep -

ומשני דאורייתא קיבורית כולה פירוש קרויה יד בנדרים הלך אחר לשון בני אדם -

And the גמרא answered, 'in the תורה when it says יד it includes the entire hand up to the קיבורית'; meaning that the קיבורית is (also) called יד; however by vows we follow the language of people and by people יד means up to the elbow. This concludes the citation from the גמרא, תוספות continues -

משמע¹⁸ דמקום תפילין למעלה¹⁹ מן העציל:

It seems from this גמרא that the place of תפילין is above the elbow, not like that מפרש.

Summary

תוספות according to רש"י is the armpit, and the elbow according to מרפק.

Thinking it over

Can one venture to say that when רש"י interprets here מרפק to mean אישילי"ש (underarm), he merely means to describe how one carries something on his elbow,²⁰ so רש"י explained this to mean that he is carrying it in his underarm, meaning between his elbow and the side of his body; the elbow is merely holding the item tight so it should not fall down; however רש"י agrees that מרפק and עציל mean the elbow.²¹

¹⁶ In our texts there the גירסא is 'ודאורייתא עד הפרק' (instead of העציל עד), עיי"ש.

¹⁷ שמות (בא) יג, ט.

¹⁸ The expression קיבורית כולה indicates a higher place in the arm than בני אדם. Therefore the תפילין are placed above the עציל (on the קיבורית) while the נדרים is only till the אציל; not like the מפרש who ruled that תפילין are placed on the forearm below the elbow.

¹⁹ See מהרש"א that this can also disprove רש"י, for if the עציל is the underarm, where will he put the תפילין (above the underarm)?! See (however) הזוהר לשון who disagrees.

²⁰ See footnote # 1.

²¹ Otherwise how will רש"י explain the משנה in אהלות that there are two bones in the מרפק; which bones are there in the underarm?! Obviously מרפק (there) means elbow!